

Udskriftsdato: 27. december 2025

2024/1 BSF 81 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om miljøregulering af asbest

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning om miljøregulering af asbest

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag med ikrafttrædelse senest i 2027 med tre elementer om asbest:

- 1) Fastsættelse af faglig målemetode.
- 2) Præcisering af regulering i miljølovgivning og myndighedsansvar.
- 3) Kortlægning og finansiering af inddæmning og oprensning.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at spejle stramningen af arbejdsmiljølovgivningen i miljølovgivningen, så der er tilsvarende stram regulering af asbestforurening og asbestdepoter i miljølovgivningen, som der er af asbest i arbejdsmiljølovgivningen. Dette mener forslagsstilleren er nødvendigt, da den nuværende miljølovgivning for asbest ikke har været tilstrækkelig præcis i forhold til myndighedsansvar, grænseværdier og målemetode.

Historisk baggrund

Asbest er en fællesbetegnelse for flere bjergarter, der er blevet brugt i mange byggematerialer. I Danmark startede produktionen af asbestholdigt eternit i 1927 på fabrikken Dansk Eternit A/S i Aalborg.

Fra 1930'erne var der begrundet mistanke om sundhedsrisici ved asbest, og i 1960'erne blev det bekræftet, at asbest var forbundet med lunge- og lungehindekræft.

I 1972 kom det første af mange delvise forbud mod asbest, men først i 1985 udfasede Dansk Eternit A/S asbest i deres eternitproduktion, og i 2004 lukkede Dansk Eternit A/S deres fabrik. I 2005 blev det så endeligt totalt forbudt at producere og importere asbestholdige produkter i Danmark (»Dansk Eternit Fabrik«, Slots- og Kulturstyrelsen, slks.dk, »Tager kampen op mod asbest – eksperter får ansvaret«, Dagens Byggeri, den 20. marts 2024, dagensbyggeri.dk).

Ifølge Kræftens Bekæmpelse er asbest ikke kun dokumenteret som årsag til lunge- og lungehindekræft, men også som årsag til kræft i strube, æggestokke og i hinder omkring bughulen og hjertet. Kræftens Bekæmpelse mener derudover, at der er en væsentlig mistanke om, at asbest medvirker til kræft i svælg, tyk- og endetarm og mavesækken (»Asbest«, Kræftens Bekæmpelse, den 19. August 2022, cancer.dk).

Studier har bl.a. påvist, at asbest akkumuleres i tyktarmen (»Quantitative Assessment of Asbestos Fibers in Abdominal Organs: A Scoping Review«, Yohama Caraballo-Arias et al., Med Lav, 2023, bd. 114, nr. 6).

I oktober 2021 vedtog Europa-Parlamentet en resolution, der bl.a. opfordrede medlemslandene til at monitorere indholdet af asbestfibre i deres drikkevand, da drikkevandsrør i mange EU-lande består af asbestcement. Denne opfordring blev ikke taget med i det endelige asbestdirektiv, som blev vedtaget i 2023 (»Protecting workers from asbestos«, European Parliament resolution of 20 October 2021 with recommendations to the Commission on protecting workers from asbestos (2019/2182(INL))).

Derudover forskes der fortsat i, hvordan asbestfibre bevæger sig i luft og ved fordampning af asbest-forurenet vand (»Chrysotile asbestos migration in air from contaminated water: An experimental simulation«, Chiara Avataneo et al., Journal of Hazardous Materials, 2022, bd. 424, Part C).

Fremtidige problemer ved recirkulering

Asbestholdigt materiale er blevet brugt vidt og bredt, da det bl.a. er brandsikkert og langtidsholdbart (»Byggematerialer med asbest«, Arbejdstilsynet, rev. den 3. december 2018, at.dk).

Det anslås, at der er 1-1,5 mio. asbestholdige tage på huse og bygninger i Danmark (»Rapport: Disse tage spreder livsfarlige asbestfibre«, Westh & Halskov, Fagbladet 3F, den 28. juni 2023). Derudover kan asbest findes i bl.a. isolerende og facadebeklædende materialer og installationer såsom affaldsskakte og ventilationskanaler i mange danske bygninger.

Vi skal recirkulere byggematerialer i fremtiden. Ifølge Rådet for Grøn Omstilling stammer 11 pct. af den samlede globale CO₂-udledning fra produktionen af byggematerialer, hvilket er omtrent en tredjedel af byggeriets samlede CO₂-udledninger, og samtidig går 50 pct. af de globale naturressourcer af sand, grus, ler, metaller og træ til byggeriet (»Cirkulært byggeri – fra drøm til virkelighed«, Rådet for Grøn Omstilling, 2023). Byggebranchen skal imidlertid have de rette regulative rammer for recirkulering, når de skal genanvende gamle materialer, der bl.a. kan indeholde asbest.

Ny arbejdsmiljølovgivning om autorisering

EU og Danmark har strammet arbejdsmiljølovgivningen på asbestområdet.

Som implementering af EU's asbestdirektiv har Folketinget vedtaget, at virksomheder skal være autoriserede til at arbejde med asbestholdigt materiale (»Fra 1. januar 2025 skal virksomheder være autoriseret for at nedrive asbestholdigt materiale«, Arbejdstilsynet, den 29. maj 2024). Dette betyder, at virksomheder i højere grad vil have en faglig viden om, hvordan de forsvarligt kan håndtere asbestholdigt materiale, også for at undgå forurening af det omkringliggende miljø. Det vil ikke blot være til gavn for deres medarbejders sundhed, men også være et værn mod asbestforurening generelt. Når virksomhederne håndterer asbestholdigt materiale forsvarligt, kommer det os alle til gavn.

Uklar myndighedsansvar, uklar lovhjemmel og uregulerede deponier

Forslagsstilleren mener, at det er problematisk for begrænsningen af asbestforurening, hvis den stramme arbejdsmiljølovgivning ikke bliver spejlet i en stram regulering af asbest i miljølovgivningen.

Asbest kategoriseres generelt ikke som jordforurening, men som affald. Asbest indgår ikke på listen over stoffer med et jordkvalitetskriterium, da myndighederne ikke vurderer, at asbest er sundhedsskadeligt for fordøjelsessystemet (»Liste over kvalitetskriterier i relation til forurenede jord«, Miljøstyrelsen, juli 2021). Miljøstyrelsen oplyser selv, at de tidligere har arbejdet for at fastlægge et jordkvalitetskriterium, men at dette ikke har været muligt, og oplyser, at jord undersøges for asbestforurening ved visuel gennemgang (»Affaldsfraktioner: asbest«, Miljøstyrelsen, mst.dk).

Dette betyder, at der i miljølovgivningen generelt ikke findes en grænseværdi eller målemetode for asbestforurening. Der henvises derfor til Arbejdstilsynets fastlagte grænseværdi for asbest, som er en af de laveste i EU (»Grænseværdi for asbest i arbejdsmiljøet bliver skærpet markant«, Beskæftigelsesministeriet, den 2. december 2021). Problemet er dog, at der ikke er fastlagt en målemetode i Danmark. Punkt 17 i EU's asbestdirektiv påkræver, at medlemsstater skal fastlægge elektronmikroskopi eller en målemetode med samme præcision som målemetode, på grund af at elektronmikroskopi er den eneste målemetode, der kan detektere asbest i så lave koncentrationer (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/2668 af 22. november 2023 om ændring af direktiv 2009/148/EF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest).

Miljølovgivningen i generel forstand har ikke stram og klar lovgivning på asbestområdet.

Selv om både jordforureningsloven, miljøbeskyttelsesloven, vandlovsloven og naturbeskyttelsesloven har været brugt af kommuner som lovhjemmel i påbudssager vedrørende asbestforurening, er det uklart, hvilke paragraffer inden for lovene, der finder anvendelse i de forskellige tilfælde af asbestforurening (Miljøretlige Afgørelser og Domme – MAD2022. 65, MAD2024. 86 og MAD2024. 87). I tilfælde af uklarhed kan der henvises til afgørelser fra Miljø- og Fødevareklagenævnet, men da der er flere forhold, hvor klageretten er afskåret, begrænser det omfanget af retskilder.

Derudover er myndighedernes vejledning ikke opdateret. Miljøstyrelsen henviser kommuner til vejledningen vedrørende behandling af sager om asbestforurening, der er udarbejdet i 2005 (»Ang. behandling af sager om asbestforurening«, Miljøstyrelsen, august 2005) og miljøprojektet »Måling af asbestforurening i forbindelse med tagrenovering«, (Miljøstyrelsen, Miljøprojekt 1154 fra 2007), hvor det bl.a. fremgår, at kommuner og borgere havde efterspurgt klarhed om forureningsfaren ved asbeststøv, og at problemstillingen knyttede sig til, at der ikke findes grænseværdier for asbest i jord.

Ud over at asbestforurening er uklart reguleret, er der også store problemer med deponier af asbestholdigt materiale, dvs. affald. Bl.a. findes der såkaldte herreløse asbestholdige eternitdeponier i Limfjorden og omkring Aalborg, der aldrig har været miljøgodkendt. Myndigheden for deponierne var amterne, og efter amternes nedlæggelse er myndighedsansvaret uklart. Det er i stigende grad et problem, da deponierne ikke er tilstrækkelig inddæmmede og asbestholdigt eternit derfor spredes ukontrolleret.

Arbejdsmiljølovgivning skal spejles i miljølovgivning

Formålet med beslutningsforslaget er at spejle stramningen af arbejdsmiljølovgivningen i miljølovgivningen, så der er samme stramme regulering af asbest på arbejdspladser, som der er af asbest som jordforurening og affaldsdepoter. Dette mener forslagsstilleren er nødvendigt, da den nuværende miljølovgivning for asbest ikke har været tilstrækkelig præcis i forhold til myndighedsansvar, grænseværdier og målemetode.

Konkret foreslås det, at Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag med ikrafttrædelse senest i 2027 med følgende tre elementer, der skal indeholde de nedenfor nævnte ekspertenheders anbefalinger for målemetoder, lovgrundlag og finansiering af inddæmning og oprensning:

1. *Fastsættelse af målemetoder etc.:* Der nedsættes en lovforberedende miljø- og sundhedsfaglig ekspertenhed, der skal fastlægge grænseværdier og standardiserede målemetoder for asbestforurening i jord og vand, i overensstemmelse med asbestdirektivet og baseret på bedste videnskabelige praksis og forsigtighedsprincippet.
2. *Præcisering af lovgrundlag:* Der nedsættes en lovforberedende juridisk ekspertenhed, der skal vurdere, hvor miljølovgivningen kan præciseres, så vi får klarhed vedrørende myndighedsansvar og generel regulering af asbestforurening.
3. *Kortlægning og finansiering:* Der nedsættes en taskforce, der har til opgave at kortlægge på vidensniveau 2 al eksisterende asbestforurening og alle asbestdepoter, der er kortlagt på vidensniveau 1, med henblik på at vurdere den nationale asbestforureningsstatus. Når kortlægningen er foretaget, skal der laves et budget for oprensning og inddæmning af al væsentlig asbestforurening og alle asbestdepoter.

Skriftlig fremsættelse

Theresa Scavenius (UFG):

Jeg tillader mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om miljøregulering af asbest.

(Beslutningsforslag nr. B 81)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.